

YTTRANDE ÖVER SOU 2000:30, .SE?

N2000/3093/ITFoU

I egenskap av ansvarig för den svenska geografiska toppdomänen .se bedömer IIS att det är väsentligt att stiftelsens synpunkter kommer fram och beaktas innan några beslut fattas med anledning av utredningen.

Med tanke på den stora vikt Internet har bör det enligt IIS mening inte genomföras större förändringar vars effekter inte är noggrant genomtänkta och analyserade. Stor hänsyn måste också tas till att Internet är en internationell företeelse och befinner sig i ett tillstånd av ständiga och mycket snabba förändringar. Det är därför nödvändigt dels att eventuella lagar och regler som beslutas inom detta område är anpassade till vad som händer internationellt och är så generella och stabila att de kan ackommodera dessa förändringar, dels att organisationsformen för domännamnshanteringen är så flexibel att den ständigt kan anpassa sig till förändringar.

Utredningen sätter, delvis på grund av sina direktiv, i många avseenden likhetstecken mellan den svenska delen av Internet och det svenska domännamnssystemet. Detta är bara korrekt i en mycket begränsad mening. Eftersom Internet är internationellt är det fullt möjligt att ha ett fungerande Internet i Sverige för alla svenskar som så önskar, utan tillgång till svenska domäner överhuvudtaget. Förutsättningen är endast att den tekniska infrastrukturen i form av telefon- och/eller dataförbindelser till utlandet finns där. Detta sagt inte för att föringa betydelsen av den svenska toppdomänen, utan för att påvisa att problembilden och förutsättningarna är något annorlunda än vad som framgår av utredningen och dess direktiv.

UTREDNINGENS FRÅGESTÄLLNINGAR

Som IIS uppfattar det finns det ett antal frågeställningar som av utredningen betraktas som huvudpunkter. Dessa är

- A) det finns ett legitimitetsproblem
 - B) alla användare med anknytning till Sverige borde ha ett domännamn under .se
 - C) antalet registrerade domännamn under .se anses vara för litet
 - D) det finns svårigheter att registrera vissa typer av domännamn
 - E) konsumentskyddet borde vara bättre
 - F) priset för domännamn är för högt och
 - G) elektronisk handel gynnas av liberala regler för domännamn.
- A) ÖKAD LEGITIMITET

IIS anser att

- statliga representanter skall tillsättas i styrelsen så att staten får insyn
- ordförande väljs av styrelsen
- avtal med staten är inte påkallat
- databasen även fortsättningsvis skall tillhöra IIS
- en statlig myndighet, förslagsvis PTS, skall vara tillsynsmyndighet

- tillsynsmyndigheter inte skall driva verksamhet inom sitt eget tillsynsområde.

Utredningen lämnar flera förslag som syftar till att - som utredningen uttrycker det - förstärka IIS legitimitet genom att staten tar ett fastare grepp över organisationen. IIS har förståelse för, och ställer sig positiv till, åtgärder som syftar till att öka statens insyn i verksamheten, liksom till åtgärder som syftar till att öka säkerheten i systemen. Av skäl som närmare redovisas i det följande ställer sig däremot IIS negativ till åtgärder som syftar till, eller kan komma att medföra, en omotiverad politisk kontroll och styrning av Internet.

Ett av utredningens förslag är att staten skall ha representanter i IIS styrelse. IIS har redan tidigare förklarat att man välkomnar statlig representation i styrelsen. IIS anser vidare att det vid en breddning av styrelsen även kan införas bestämmelser om att styrelsen själv utser ordförande.

Utredningen föreslår att IIS skall bli uppdragstagare åt staten. Ett sådant avtalsförhållande förutsätter att staten i någon mening är innehavare av en rättighet till Internet, vilket för närvarande inte är fallet. Enligt IIS mening förutsätter ett uppdragsavtal att staten har erhållit befogenheter från ICANN. Huruvida detta kommer att ske är ännu oklart varför frågan torde få bero till dess det klagjorts för det första om ICANN har dessa befogenheter och för det andra om ICANN i sådant fall kommer att ge ett mandat till staten.

Utredningen anger vidare att det är en viktig punkt att IIS accepterar att en spegelserver ställs under PTS kontroll och att IIS klargör att hanteringen av toppdomänen .se inte är en rättighet utan är ett uppdrag i allmännyttans tjänst. Detta har i bland tolkats som att utredningen menar att IIS skall ge upp alla rättigheter till databasen samtidigt som databasen skall göras tillgänglig för staten i form av PTS. För det fall detta är utredningens mening vill IIS klarlägga följande:

En spegelserver ger i sig inte tillgång till hela innehållet i databasen, denna information finns endast tillgänglig i anslutning till den masterserver som står hos NIC-SE. Skulle det bedömas att de säkerhetssystem som finns i den nuvarande organisationen inte skulle vara tillräckliga, och att det därför skulle finnas ett allmänt intresse av att staten av arkiv- och säkerhetsskäl erhåller kopior av databasen kan IIS ställa kopior till statens förfogande på lämpligt medium.

Enligt II-stiftelsens mening är det inte naturligt att låta PTS ägna sig åt driftsfunktioner, oavsett det avser spegelservrar eller andra tekniska funktioner. PTS är och bör förbli en tillsynsmyndighet. En spegelserver utgör en form av back up-enhet till de servrar som drivs av NIC-SE m.fl. Ansvar för innehållet i databasen på spegelservern måste primärt ligga hos NIC-SE även om det står en (dold) spegelserver hos PTS, eftersom det inte kan finnas två potentiellt olika officiella masterservrar.

När det gäller själva databasen är denna en immateriellrättslig tillgång som IIS, i egenskap av privaträttsligt subjekt, är ägare till. Ett överlämnade av databasen till staten förutsätter därför antingen att IIS frivilligt lämnar ifrån sig databasen, eller att det föreligger lagstöd för att konfiskera eller expropriera databasen. IIS kan för närvarande inte se att det skulle innebära några fördelar för de svenska Internetanvändarna att databasen övertas av staten. Inom liknande teknikområden, såsom telefoni, är utvecklingen snarast den motsatta.

Sverige har en framskjuten position såväl inom telefoni som inom Internet, och det torde råda konsensus om att detta i stor utsträckning kan tillskrivas det faktum att Sverige inom dessa

områden haft förhållandevis få regleringar och stor frihet för marknadens aktörer att utveckla systemen. En ökad statlig/politisk styrning genom exempelvis övertagande av hela eller delar av det svenska Internetsystemet riskerar att minska den dynamik som är helt avgörande för framgångarna, och skulle därigenom allvarligt kunna skada det internationella förtroendet och intresset för utvecklingen i Sverige inom detta område.

IIS avser - liksom flertalet av de organisationer som ingår i CENTR - att förklara att man inte kommer att hävda sina ekonomiska rättigheter i egenskap av upphovsman till databasen, annat än för finansiering av verksamheten. IIS driver sin verksamhet utan privata vinstintressen, vilket för övrigt även framgår av stiftelsens stadgar, och stiftelsen utgör därför närmast en slags parallell till exempelvis de allmännyttiga bostadsföretagen. Det föreligger enligt IIS åsikt inte något behov att överlämna databasen till staten för att förhindra att databasen utnyttjas för någon form av otillbörligt syfte.

IIS anser sig redan ha uppdraget att förvalta den svenska delen av Internet i allmännyttans tjänst. Uppdraget kommer och skall rätteligen komma från det internationella Internetsamfundet.

Vad beträffar det internationella Internetsamfundet finns en mängd mer eller mindre politiska frågor vilka endast tangeras av utredningen, men av vilka IIS anser att det finns skäl att uppmärksamma några från olika utgångspunkter.

Internet är långt ifrån endast ett forum för e-handel, underhållning eller myndighetsinformation. Det är också en, ännu så länge, oreglerad kanal för fritt informationssökande och en fri opinionsbildning, och utgör på så sätt en viktig del av demokratin. Detta har särskild stor betydelse i länder vars regimer på olika sätt försöker kontrollera informationsflödet till medborgarna, och där Internet utgör en censurerad kontakt med omvärlden, kanske den enda som står medborgarna till buds. Ett ökat statligt inflytande och en ökad politisk kontroll av Internet utgör sannolikt inte något hot mot demokratin i de länder som har väletablerade och stabila demokratiska politiska system. Däremot kan en statlig kontroll missbrukas i länder med mindre stabil demokrati. Internet är en internationell företeelse, och Sverige kan inte agera isolerat. Om Sverige och andra demokratiska stater hävdar en rätt att ta kontroll över Internet i sina respektive länder förlorar man i praktiken möjligheten att hävda att det elektroniska informations- och åsiktsutbytet skall vara fritt i andra länder som är mindre demokratiska. Det är därför IIS's uppfattning att enskilda stater och regeringar inte skall ges generell rätt att ta kontroll över Internet.

En annan aspekt som inte närmare utvecklats av utredningen är att om det statliga inflytandet över Internet ökar, oavsett om detta sker genom direkt övertagande eller genom avtal, så kommer lagen om offentlig upphandling med största sannolikhet att bli tillämplig när staten skall utse uppdragstagare. Genom medlemskapet i EU är staten i sådant fall förhindrad att diskriminera anbudsgivare från andra länder inom EU. Detta skulle kunna få den märkliga konsekvensen att ett ökat statligt inflytande skulle kunna leda till att administrationen av den svenska delen av Internet kan hamna utanför Sverige, vilket knappast varit avsikten med utredningens förslag. Staten har många skepnader, varav flera anser sig ha berättigade intressen i frågan om Internet. De har dock inte alltid sammanfallande intressen eller åsikter. Statens inflytande skulle därför komma att få helt olika karaktär beroende på vilket av statens olika organ som utövar detta inflytande. IIS anser att relationerna mellan staten och den svenska delen av Internet bör ha karaktären av insyn, tillsyn och samarbete. IIS föreslår att staten

- tillsätter en eller två representanter i styrelsen för IIS för att uppnå insyn
- uppdrar åt något av sina organ, exempelvis PTS, att utöva tillsyn över drifts- och säkerhetsaspekter i de tekniska systemen, samt
- etablerar ett löpande samarbete med IIS.

B och C) ALLMÄNNA SYNPUNKTER PÅ DOMÄNNAMN IIS anser att

- det inte är ett problem i sig att få domännamn registreras under .se, det är däremot ett problem att användare inte kan få de namn de vill ha
- vissa utländska domännamn alltid kommer att vara mer attraktiva än .se pga. att de uppfattas som internationella eller är betydelsebärande
- domännamn inte endast fyller funktioner för hemsidor, varför gemensamma hemsidor inte löser språkliga problem eller namnkonflikter

Eftersom det råder stark konkurrens om många domännamn kan en stor del av Internetanvändarna inte få det domännamn de skulle önska. Detta gäller såväl privatpersoner som juridiska personer. Tilldelningen av domännamn kan då göras antingen utifrån principen att först till kvarn får först mala, eller genom ett regelsystem där man försöker ta hänsyn till allmänna samhällsintressen, firma- och känneteckensskydd, integritetsaspekter osv. Varje system har sina för- respektive nackdelar, och olika toppdomäner följer olika principer.

Utredningen menar att alltför få domännamn registreras under .se, vilket man uppenbarligen betraktar som ett problem i sig. IIS anser inte att detta i sig är ett problem, däremot kan det vara ett problem att användare inte kan få det domännamn de vill ha. Utredningen anser det vidare vara ett problem att fler svenska användare väljer utländska domännamn än domännamn under .se.

Vilken toppdomän man väljer för sin registrering har många aspekter varav den egna nationaliteten bara är en. En annan viktig aspekt är att vissa toppdomäner har beteckningar som är betydelsebärande i det svenska språket, t ex .nu. Domännamnet "handla.nu" blir därmed språkligt sett slagkraftigare än "handla.se", vilket är en viktig förklaring till populariteten hos toppdomänen .nu bland svenska användare. En tredje aspekt är att företag som vänder sig till aktörer utanför Sverige ofta föredrar att ha en .com eller .net domän eftersom dessa anses vara internationella. En fjärde aspekt är givetvis att det inte gått att registrera det önskade domännamnet under .se, antingen beroende på reglerna eller på att namnet redan varit upptaget. Det kommer därför alltid att finnas ett stort antal svenska användare registrerade under andra toppdomäner än .se, men det är IIS's mening att detta inte oftare än nödvändigt skall behöva bero på svårigheter att registrera domäner under .se.

Ett okänt antal användare har domännamn som ligger som subdomäner till någon form av webhotell, portal eller liknande som utgör huvuddomän och som innehåller av en ISP, dvs domännamnet följer formen domännamn.ISP.se, exempelvis gallerian.idg.se. Dessa syns inte i statistiken som endast tar hänsyn till huvuddomänerna. Denna lösning var mycket vanlig särskilt för några år sedan. För många mindre företag torde det även idag vara mer attraktivt att ligga under en attraktiv portal eller webhotell än att ha en egen domän direkt under .se, särskilt ur ekonomisk synvinkel.

För privatpersoner och många mindre företag ändrades situationen radikalt när ISP:erna började erbjuda gratis hemsidor i samband med Internetabonnemangen. För väldigt många förefaller dessa hemsidor vara ett attraktivt alternativ till ett eget domännamn.

Utredningen berör den gamla tanken att problemet i stället kan lösas genom att alla med samma namn länkas till en gemensam hemsida där man kan välja vidare för att så småningom hitta den man söker. IIS vill här endast påpeka att ett domännamn fyller flera funktioner, exempelvis som E-post adress. Detta gör att innehavare med den föreslagna lösningen tvingas ha minst två domännamn

D) DOMÄNNAMNREGISTRERING

I Förprovning eller ej

IIS anser att

- nuvarande regler främjat en stabil utveckling av registrering av domännamn genom att legitima intressen givits möjlighet registrera "sitt" domännamn
- begränsad förprovning kan behövas i framtiden, frågan bör utredas noga
- liberaliseringstakten bör kunna höjas avsevärt

Med förprovning ökar sannolikheten för att varje användare kan få "rätt" domännamn, d v s risken för att ett naturligt domännamn skall vara upptaget av någon mer eller mindre obehörig användare minskar, vilket också minskar problemen med tvister om domännamn. Å andra sidan innebär förprovning en risk för att registreringar hindras i onödan, eller tar onödigt lång tid. Hur utfallet blir i praktiken beror givetvis på vilka regler som styr förprovningen.

IIS anser att det hittillsvarande regelverket främjat en stabil utveckling av registrering av domännamn på så sätt de intressen som haft ett legitimt intresse till visst namn, men sent insett vikten av ett domännamn givits möjlighet att registrera "sitt domän". IIS har haft ansvaret för .se under snart tre år, och har under den tiden haft mängder med kontakter med användare och andra intressenter. En inte ovanlig synpunkt har visserligen varit att förprovningen borde tas bort, men en minst lika vanlig uppfattning är att den bör bibehållas men med förändrade regler. Den vanligaste kritiken har gällt att det funnits en begränsning i hur många domännamn en användare kan registrera, respektive att domännamnet måste ha en koppling till användarens registrerade firma, vilket bland annat utesluter registrering av varumärken som domännamn.

Med anledning av de synpunkter som framkommit har reglerna för registrering nyligen ändrats (april 2000). Detta har medfört en ökning av antalet registreringar, när detta skrivs uppgår antalet till ca 2.000 per månad vilket är en fördubbling jämfört med innan reglerna ändrades. Frågan om ett slopande av förprovningen bör därför anstå tills effekten av de nya reglerna hunnit utvärderas.

En effekt av förprovningen som utredningen inte synes ha beaktat är för övrigt att den medför en starkare och säkrare koppling mellan ett domännamn och dess innehavare. Med förprovning kan en konsument vara säkrare på att domännamnet "butik.se" verkligen innehas av Butiken AB, och inte av någon annan som snyltar på Butiken ABs goda renommé. Ur konsumentskydds perspektiv borde således en förprovning vara att föredra

Ett bibehållande av förprövningen med en kontinuerlig översyn av reglerna torde medföra det bästa konsumentskyddet och det minsta möjliga antalet tvister om rätten till domännamn och intrång i immateriella rättigheter.

En slopad förprövning å andra sidan medför bl. a att nya typer av domännamn kan registreras, såsom exempelvis varumärken, slogans eller fantasinamn vilket innebär att antalet möjliga namn kraftigt ökas. Detta kan fungera som motvikt mot att det blir ökad konkurrens om de "naturliga" domännamnen, dvs. de som anknyter till innehavarens firma eller namn.

Utredningen är inte helt konsekvent i frågan om förprövning. Man förespråkar visserligen en slopad förprövning såvitt avser sökta namn, men vill ha "klara och enkla regler", bland annat att sökanden skall ha hemvist i Sverige eller ha en verksamhet med koppling till Sverige. Dessa regler måste dock upprätthållas genom förprövning. Likaså utredningens förslag att "ett fåtal geografiska beteckningar samt viktiga namn reserveras är en form av förprövning. Dessutom bör vissa namn uteslutas från möjligheten att registreras som domännamn på samma sätt som vissa bokstavskombinationer uteslutits från möjligheten att bli registreringsnummer i bilregistret." Sammantaget innebär detta att utredningen faktiskt föreslår en form av bibehållen förprövning, men med annorlunda regler än i dag.

IIS's bedömning är att en ökad liberalisering av reglerna bör kunna ske. Vissa begränsade regler kommer dock troligen även vara nödvändiga i framtiden. Takten i utredningen av "avregleringen" bör dock kunna höjas avsevärt.

Även om det i och för sig är möjligt att förvandla .se till en parallell till .nu skulle en sådan åtgärd få mycket långtgående konsekvenser, där många legitima intressen skulle få ge vika. Det är trots allt lättare för den som vill undgå dagens begränsningar hos .se att gå till en annan TLD än det är att skydda skyddsvärda svenska intressen på något annat sätt än genom viss förprövning hos .se. IIS kan därför i dagsläget inte förespråka ett totalt slopande av all förprövning, utan att frågan först övervägs noga.

II Avtalsvillkor

IIS anser att

- avtalen med domännamnsinnehavaren bör innehålla så få tredjemansförpliktelser som möjligt
- krav på användande i form av att det skall gå att "surfa" ej bör införas

Utredningen förespråkar att ett antal avtalsvillkor skall införas för att sökanden skall få ett domännamn registrerat under toppdomänen .se, bl.a. när det gäller konsument- skydd. Denna punkt behandlas separat nedan under E). IIS anser att avtalet mellan sökanden och NIC-SE generellt bör innehålla så få bestämmelser som möjligt som inte har samband med parternas förhållanden. Man bör undvika bestämmelser som har karaktär av tredjemansavtal. Såvitt avser övriga punkter är IIS inställning följande:

a) Sökande skall ha hemvist eller anknytning till Sverige

Då domänen är nationell bör kravet vara att vederbörande är registrerad i Sverige under förutsättning att detta inte strider mot lag.

b) Acceptera att svenska lagar och regler gäller

Detta bör gälla såvitt avser parternas avtalsrelationer. Såvitt avser domännamnsinnehavarens relationer till (utländsk) tredjeman torde detta lösas genom svensk internationell privaträtt. IIS ifrågasätter om det är lämpligt att avtala om jurisdiktion för svensk domstol till förmån, eller kanske förfång, för tredjeman.

c) Acceptera att domännamnet inte gör intrång i svenskt näringskännetecken
Sker redan i nuvarande avtal.

d) Förbinda sig att använda domännamnet så det inte strider mot svenska regler om hets mot folkgrupp m.m.

Det måste krävas att det föreligger dom som konstaterar detta, annars riskerar NIC-SE att få en polisiär roll

e) Krav att domännamnet används

IIS är osäker på vad utredningen menat under denna punkt. Om utredningen menar att domännamnet ska användas för en specifik tjänst, t.ex. webb, så vore det fel. Det finns flera tjänster som ett domännamn används för, där webben bara är en av flera tjänster.

Det minimala kravet man kan ställa för att säga att ett domännamn används är att det finns någon form av namnupplösningsservice för domännamnet. I praktiken betyder det för en SE-domän att det finns nameserver för domännamnet.

Det är tekniskt enkelt att göra en kontroll om ett domännamn har fungerande namn-server eller inte, men frågan är vad det fyller för funktion. För den som vill skyddsregistrera tusentals domännamn är det en försumbar summa att driva en fungerande namnserver för alla domänerna på en och samma dator. Det är alltså osannolikt att man kommer åt skyddsregistrering genom kravet på användning.

Å andra sidan så finns det en risk för att privatpersoner kommer i kläm om kravet upprätthålls. För en privatperson är det en avsevärd kostnad att köpa tjänsten, och privatpersoner kan därför riskera att domännamn avregistreras p.g.a. glapp mellan olika driftslösningar.

E) KONSUMENTSKYDD

IIS anser att

avtalen inte skall innehålla möjlighet att avregistrera domännamn vid "brott" mot konsumentlagstiftning då konsumenterna är tryggade genom svensk lag

IIS inte skall utge ersättning till konsumenter

ett system med alltför omfattande avregistreringsmöjligheter skapar rättsosäkerhet och minskar .se som attraktiv toppdomän

en svensk alternativ tvistelösningmodell behövs troligen oavsett förprovning eller ej

I Avtalsreglering

Utredningen vill att konsumentintressen skall beaktas på så sätt att en domännamnsinnehavare som bryter mot svenska konsumentskyddsintressen skall kunna avregistreras. Man kan

utskilja tre huvudtyper av konsumentskyddande lagstiftning, marknadsrättslig, civilrättsliga och processrättsliga regler.

a) Marknadsrättsligt skydd

I Sverige finns den generella och övergripande regleringen av hur marknadsföring får ske, i marknadsföringslagen. Marknadsföringslagen kompletteras av produktspecifika regler för marknadsföring av t ex alkohol, tobak, läkemedel, lotteriet, livsmedel samt konsumentkrediter och av mediespecifika regler för marknadsföring i t ex radio och TV.

Utgångspunkten är att marknadsföringen måste riktas till svensk publik för att marknadsföringslagen ska bli tillämplig. Det innebär att reklam som riktas till utlandet inte faller under lagen, även om den är producerad i Sverige. Å andra sidan gäller marknadsföringslagen för reklam som har skapats i utlandet om den riktar sig till svenskar. Det skall alltså finnas en anknytning till Sverige, det kan t ex vara att materialet är skrivet på svenska, att priser anges i svenska kronor eller att ett svenskt företag ansvarar för webbsidan.

Enligt domännamnsutredningens förslag skall NIC-SE kunna avregistrera ett domännamn om den som har registrerat domännamnet bryter mot konsumentskyddsriktiga regler.

Marknadsföringslagen hör till detta konsumentskydd. I vilka fall skall NIC-SE kunna avregistrera ägaren till domännamnet? Skall NIC-SE själva avgöra om de skall avregistrera ett företags domännamn om företaget på sin hemsida har länkat till en annan sida, på vilken det sker ett brott mot marknadsföringslagen? Vad skall anses som ett brott mot marknadsföringslagen? Ska NIC-SE kunna avregistrera en företagare om denne har ålagts ett förbud att föra viss marknadsföring och därefter tagit tillbaka denna marknadsföring och slutat föra den på sidan. Skall NIC-SE också kunna avregistrera näringsidkaren om han har ålagts en marknadsstörningsavgift enligt marknadsföringslagen?

Det finns som tidigare nämnts även flera produktspecifika regler för marknadsföring av olika produkter, t ex alkohol och tobak. Skall NIC-SE kunna avregistrera en näringsidkares domännamn om denne bryter mot dessa regler? I avtalet måste då specificeras exakt vilka regler som avses, vilka brott mot de här reglerna som företagaren måste göra för att kunna bli avregistrerad. Vidare måste i avtalet anges om det räcker att näringsidkaren har begått det här "brottet" och NIC-SE har upptäckt det eller om det skall finnas en dom från Marknadsdomstolen eller ett föreläggande från Konsumentombudsmannen.

b) Det civilrättsliga skyddet

Den nya distansavtalslagen trädde ikraft den 1 juni 2000. Den nya lagen skall gälla både distansavtal och hemförsäljningsavtal. I lagen anges vilken information som måste ges vid marknadsföring vid distansavtal. Vidare anges vilken information som näringsidkaren måste ge när ett avtal ingås. Om informationen uteblir skall marknadsföringslagen tillämpas. Vidare innebär detta således att reglerna som omnämns ovan skulle kunna bli tillämpliga om näringsidkaren bryter mot några av de här reglerna.

Inom Konsumentskyddslagstiftningen finns också tvingande konsumenträttslig lagstiftning i form av konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen, konsumentkreditlagen och konsumentförsäkringslagen. Dessa lagar reglerar hur köp av tjänst eller produkt skall gå till när det sker mellan en näringsidkare och en konsument och behandlar sådant som sker i stort sett vid köpet och efter köpet. Vanligtvis är då detta sådant som inte har att göra med näringsidkarens hemsida.

Om en näringsidkare bryter mot t ex konsumentköplagen när ett köp genomförs, ska då NIC-SE kunna avregistrera näringsidkarens domännamn? Det skulle bli märkligt om en dom i ett tvistemål mellan en näringsidkare och en konsument kan läggas till grund för att avregistrera domännamnet. Här återkommer också frågan om det krävs en dom mellan konsumenten och näringsidkaren eller om det räcker att NIC-SE själva konstaterar att näringsidkaren har brutit mot konsumentköplagen.

Förutom ovan nämnda lagstiftning finns vidare andra civilrättsliga regler som är tvingande till förmån för konsumenter. Detta gäller t ex produktsäkerhetslagen, 36 § avtalslagen, vissa bestämmelser i 4 kap jordabalken och även vissa bestämmelser i preskriptionslagen. Enligt Domännamnsutredningens förslag skulle det alltså vara så att om en näringsidkare har ett avtalsvillkor som jämkas enligt 36 § avtalslagen eftersom det framstår som oskäligt mot en konsument, så har han brutit mot det svenska konsumentskyddet. Skulle då en sådan dom kunna användas för att avregistrera näringsidkarens domännamn? Avtalet med den oskäliga paragrafen kanske finns utlagt på en hemsida och då är det väl en sak, men har det här avtalet endast tillämpats mellan konsumenten och näringsidkaren; skall det ändå kunna läggas till grund för en avregistrering?

c) Processrättsliga regler

Vad gäller den processrättsliga lagstiftningen finns bestämmelser i rättegångsbalken om småmål och i lagen om skiljeförfarande. Det finns vidare en instruktion för Allmänna Reklamationsnämnden och lagen om marknadsdomstolen m m. Allmänna Reklamationsnämnden har till uppgift att

- 1) pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare som rör en vara, tjänst eller annan nytthet som tillhandahålles huvudsakligen för enskilt bruk samt ger rekommendation om hur tvisten bör lösas
- 2) yttra sig i konsumenttvister på begäran av domstol,
- 3) stödja den kommunala konsumentverksamhetens medling i konsumenttvister genom bl a utbildning, rådgivning och information och
- 4) informera konsumenter och näringsidkare om nämndens praxis.

Allmänna Reklamationsnämndens beslut är inte verkställbara genom tvång. Allmänna Reklamationsnämndens beslut kan inte överklagas. De ger en rekommendation på hur nämnden tycker att näringsidkaren och konsumenten skall göra och vanligtvis så följer också näringsidkaren Allmänna Reklamationsnämndens rekommendationer. Skall NIC-SE skall kunna avregistrera en näringsidkare på grund av en rekommendation som utfärdats av Allmänna Reklamationsnämnden?

d) Slutsats

Som framkommit ovan måste det, om det i avtalet skall finnas ett villkor om att företaget inte skall bryta mot svensk konsumenträttslig lagstiftning, noga avgränsas vilken konsumenträttslig lagstiftning som avses och vilka slags "brott" mot denna som krävs för att NIC-SE skall kunna avregistrera domännamnet.

Som nämnts ovan gäller en ny lagstiftning avseende konsumentskydd vid distansavtal. Genom denna lagstiftning och den redan gällande lagstiftningen torde konsumenterna vara väl tillgodosedda med skydd. Om någon näringsidkare på sin hemsida bryter mot t.ex. marknadsföringslagen kan denna enligt nämnda lag åläggas att ta bort aktuell marknadsföring på sin hemsida. Har näringsidkaren istället brutit mot t.ex. konsumentköplagen kan konsumenten begära skadestånd av företaget enligt denna lag. Det finns ingen anledning att härutöver ålägga NIC-SE att agera domstol till förmån för konsumenterna. Vidare torde det av EU antagna så kallade E-handels direktivet ytterligare stärka konsumenternas ställning.

II Ersättningskyldighet för IIS

Domännamnsutredningen föreslår att en konsument skall kunna få ersättning av IIS om inte IIS behandlar ett avregistreringsärende tillräckligt skyndsamt eller om IIS inte anser att det är tillräckligt klart att företaget har brutit mot konsumentlagstiftningen och därför inte avregistrerar domännamnet. Utredningens förslag skulle således närmast kunna medföra att rätt till ersättning från IIS uppstår i samma ögonblick som en konsument anser sig illa behandlad.

IIS kan inte åläggas att betala ut ersättning till en konsument på grund av att ett företag på sin hemsida har begått brott mot konsumentskyddsrettslig lagstiftning. Företaget å sin sida kanske inte ens anser att de har gjort något fel och då måste ärendet gå till domstol. Det framgår inte av utredningen när i processen NIC-SE skall avregistrera domännamnet för att IIS skall slippa betala ersättning till en konsument. Själva avregistreringen kan ju dock inte gärna baseras endast på en konsuments uppfattning om att han/hon har blivit illa behandlad, det skulle få uppenbart orimliga konsekvenser.

Det är främmande för svensk rätt att göra en tredje part ansvarig för ett brott mot t.ex. tvingande lagstiftning. Det är företaget som brutit mot den konsumentskyddsrettsliga lagstiftningen som måste bli ansvarig inför konsumenten, inte IIS. Jämför t.ex. en branschorganisation som inte kan hållas ansvarig för något som en av organisationens medlemmar gör.

En helt annan aspekt på frågan om ersättningskyldighet är konsekvenserna av att IIS riskerar att få mycket stora kostnader i ett sådant system, såväl juridiska kostnader för att freda sig mot oberättigade krav som kostnader för utbetalda ersättningar. Det framgår inte av utredningen om dessa, potentiellt mycket stora, kostnader skall bäras solidariskt av domännamnsinnehavarna eller om de enbart skall belasta IISs och NIC-SEs egna kapital. I det senare fallet skulle skadeståndsanspråk kunna försätta hela det svenska Internetsystemet i akut ekonomisk kris eller till och med konkurs, i synnerhet om utredningens önskemål om låga årsavgifter skall tillgodoses samtidigt.

III Rättssäkerheten

Om NIC-SE skall ha den rätt att avregistrera företags domännamn som utredningen har föreslagit uppstår stora problem. Som exempel kan tas ett e-handelsföretag, som har sin hela verksamhet på Internet. Om det av en eller annan anledning skulle komma till NIC-SE's kännedom att företaget har brutit mot någon konsumentrettslig lagstiftning skulle således NIC-SE kunna avregistrera företags domännamn. Detta skulle innebära att hela företags verksamhet läggs ner på ett ögonblick. Om avregistreringen varit felaktig kommer självklart företaget att rikta stora skadeståndskrav mot NIC-SE. Även om NIC-SE friskriver sig från skadeståndskrav från företag med registrerade domännamn kommer en sådan avstängning att få otroligt negativa reaktioner från näringslivet. Få företag kommer att vilja ha en .se-domän

om NIC-SE skall kunna avregistrera namnet när de anser att företaget brutit mot den konsumenträttsliga lagstiftningen, utan att företaget kan få någon som helst ersättning för detta.

Enligt IIS's bedömning är det utifrån allmänna rättsliga överväganden inte rimligt att någon skall kunna berövas sitt domännamn på det föreslagna sättet och på de föreslagna grunderna. Ett sådant system skulle också kunna få till följd att kommersiella aktörer undviker .se för att inte riskera att deras investeringar i ett domännamn plötsligt blir värdelösa på tämligen dubiösa grunder.

IV Tvister och konfliktlösningar

Det hittillsvarande systemet har krävt en koppling mellan domännamnet och en registrerad firma vilket inneburit att konkurrens om domännamn har varit mycket ovanlig i det svenska systemet. Med liberalare regler kommer konflikter att bli betydligt vanligare, såväl vad gäller konkurrens mellan legitima intressen som vad gäller olika former av intrång i immateriella rättigheter. Som exempel kan nämnas att WIPO under sina första fem månader av tillämpning av ICANN's Uniform Dispute Resolution Policy (UDRP) fått in 500 ärenden, och då är att märka att WIPO bara är en av flera institutioner som löser sådana konflikter.

Domännamnet är i många sammanhang väsentligt, och osäkerhet om vem som disponerar ett visst domännamn kan medföra betydande problem. Det är därför angeläget att tvister om domännamn kan avgöras på ett snabbt, korrekt och helst ekonomiskt sätt, vilket innebär att det vanliga domstolsväsendet är mindre väl lämpat att hantera sådana tvister. I vissa länder har införts speciell lagstiftning mot cybersquatting, exempelvis i USA. I andra länder, exempelvis Nederländerna, kan domännamnstvister hanteras i allmän domstol under ett förenklat förfarande. I Sverige torde det inte gå att göra detta i dag i form av exempelvis handräckning. I tingsrätter är det idag vanligt att det tar flera år att få en tvist avgjord.

En slopad förprövning av domännamnet, och möjligen även ett system med begränsad förprövning, kräver att det införs en möjlighet att få registreringar av cybersquatting karaktär prövad genom ett alternativt tvistlösningssystem (ADR) liknande det som införts under generiska domäner. Troligen går det att bygga upp ett system liknande det av ICANN införda UDRP. Detta bör ske i Sverige. Vidare bör det utvärderas om en lagstiftning motsvarande den i USA är lämplig.

F) PRISET FÖR DOMÄNNAMN

IIS anser att

- priset för ett domännamn bör styras av de mål som uppställs för Internetutvecklingen i Sverige
- ett lågt pris ökar risken för "warehousing"

Utredningen anger att IIS måste åta sig att sänka priserna vid en slopad förprövning av sökta domännamn. Det är riktigt att kostnaderna vid en kraftig ökning av antalet registrerade domännamn inte ökar i samma takt. IIS avser dock att driva frågor avseende Internets utveckling ur ett användarperspektiv. DNSSEC är exempel på ett sådant projekt. IIS har därför behov av finansiella medel för att driva utvecklingsprojekt.

En sänkning av priset är i sig möjlig. Innan så sker önskar IIS närmare studera konsekvenserna av alltför låga avgifter. En icke oväsentlig kostnad i sammanhanget är

företagens egna administrations kostnad. Denna är konstant vid en sänkning av IIS avgift. I England införde man av denna anledning tvåårsavgifter. Låga avgifter och avsaknad av domännamnsregler har inneburit ett ökat antal registreringar av warehousingkaraktär. Vid flerårsregistreringar blir en effekt också att man inte klarar att hålla databasen tillräckligt bra uppdaterad.

G) E-HANDEL

IIS anser att

- e-handelns utveckling har lite att göra med möjligheten att registrera domännamn under se
- nuvarande system varit till gagn för e-handel
- ett system med avregistreringsregler kan skada e-handel

Utredningen synes ha utgångspunkten att det skulle föreligga hinder för e-handel med nuvarande system, och att en slopad förprövning av domännamn skulle underlätta denna verksamhet. Sett i ett större perspektiv synes problemet snarast vara att e-handeln är grundad på alltför mycket förhoppningar och för lite ekonomiska analyser. Ett mycket stort antal e-handelsföretag har stora ekonomiska svårigheter och den första stora konkursen har nu inträffat. Visserligen inträffade den i Storbritannien, men bolaget hade anknytning till Sverige. Ett stort antal kvalificerade ekonomiska bedömare gör analysen att den största delen av de nu verksamma e-handelsföretagen kommer att försvinna inom något år. Att e-handeln inte är mer omfattande än vad som faktiskt är fallet kan således vara resultatet av att marknadsaktörer har gjort en realistisk bedömning av e-handelns nuvarande möjligheter, snarare än att de svenska domännamnsreglerna skulle vara orsaken.

Domännamnsreglernas roll i sammanhanget skall varken överdrivas eller förringas. Liksom i all kommersiell verksamhet är naturligtvis ett namn och en adress en del av ett marknadsföringskoncept, men inte på något sätt avgörande för framgången. Däremot är det givetvis väsentligt att det är möjligt att erhålla ett domännamn som på ett naturligt sätt anknyter till verksamheten. IIS menar dock att de nya reglerna ger ökade möjligheter till detta.

Med nuvarande regler vet man att den som har en .se adress har ett svenskt organisationsnummer eller personnummer och att vederbörande alltså kan kontrolleras i svenska register och normalt sett också kan lagsökas i Sverige. Om "anknytning till Sverige" innebär att denna koppling görs svagare så minskar också konsumentskyddet i motsvarande mån, vilket enligt utredningens resonemang i övrigt torde medföra att e-handeln försvåras i stället för att underlättas.

IIS anser att man inte kan bortse från att den förprövning som sker i Sverige ger en ökad tilltro till innehavare av .se domäner vilket bör vara befrämjande för e-handeln.

Om förprövningen skulle slopas helt innebär det att vissa problem som nu hanteras inom domännamnsystemet i stället måste hanteras utanför det, framför allt tvister om rätten till namn, firmor och varumärken samt därav följande tvister om rätten till vissa domännamn. Det måste i sådant fall införas mycket väl genomarbetade regler om när och på vilka grunder avregistrering av domännamnet kan och skall ske, se ovan under avsnittet Rättssäkerhet.

H) Å,Ä,Ö

Frågan om möjligheten att använda svenska tecken i svenska domännamn berörs flyktigt av utredningen, som uttrycker ett önskemål om att möjligheten skall komma till stånd.

Denna fråga är komplicerad på flera sätt. Om en TLD inför ett eget system för ytterligare tecken kommer dessa domännamn inte att fungera gentemot alla användare, framför allt inte internationellt. Det är därför en väsentlig aspekt att en förändring bör vara allmänt accepterad innan den införs.

Internationellt pågår ett arbete med att få till stånd en standard för utökade teckenuppsättningar. Frågan berör inte bara de nordiska länderna, utan alla länder och regioner som inte använder (enbart) den anglosachsiska teckenuppsättningen, d v s bl a många arabländer och asiatiska länder. En förändring kan inte genomföras av Sverige ensamt därför att Sverige är för litet, resultatet blir i sådant fall inte en världsstandard utan en svensk isolering. En förutsättning är därför att en standard sätts antingen av ett allmänt accepterat internationellt organ, helst inom Internetvärlden, eller av en TLD som är tillräckligt stor för att få andra TLDer att ansluta sig till systemet. Det är därför ett intressant initiativ att TLDn .nu har deklarerat att man avser att ensidigt införa en ny standard som man hoppas att andra skall ansluta sig till för att på sätt skapa en världsstandard snabbare än om alla berörda parter skall enas i förhandlingar.

Sveriges roll i sammanhanget torde dock få begränsa sig till att följa vad som händer, och att försöka driva på utvecklingen för att snabbare resultat. Egna initiativ från Sverige som inte är samordnade med andra aktörers torde inte föra frågan framåt.

I) DNSSEC

Utredningen berör helt kort denna fråga. IIS arbetar idag aktivt med frågan som dock kommer att kräva omfattande utredningsresurser såväl ur teknisk- som administrativ synvinkel innan detta kan bli en tjänst som kan tillhandahållas marknaden. IIS delar utredningens uppfattning att detta är en prioriterad fråga och kommer att tillsätta resurser härför.

Stiftelsen för InternetInfrastruktur

Östen Frånberg

Anders Janson